

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1149/2563

บริษัท บ.โจทก์ นาง อ.จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 150, ป.วิ.พ. มาตรา 172

ย่อ / หลักกฎหมาย

ธุรกิจตามสัญญาการเป็นสมาชิกระบบการค้าแลกเปลี่ยนที่กำหนดเทรดบาทเพื่อใช้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ เป็นการให้สินเชื่อแก่จำเลยซึ่งเป็นสมาชิกของโจทก์เพื่อซื้อสินค้าหรือบริการในระหว่างสมาชิกด้วยกัน โดยจำเลยตกลงให้โจทก์ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ กำหนดวงเงินการซื้อขายหรือให้บริการ ควบคุมและจัดทำบัญชีการซื้อขายและการบริการระหว่างจำเลยกับกลุ่มสมาชิกของโจทก์ โดยมีหน่วยที่ใช้วัดมูลค่าของสินค้าหรือการบริการที่โจทก์กำหนดขึ้นที่เรียกว่าเทรดบาทมาเป็นตัวกำหนดวงเงินที่จำเลยมีสิทธิซื้อขายสินค้าและการบริการได้ในระหว่างสมาชิก รวมถึงการกำหนดมูลค่าของสินค้าหรือการบริการที่มีการซื้อหรือการให้บริการกัน ตลอดจนค่าตอบแทนเป็นค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่โจทก์เรียกเก็บจากจำเลย โดยใช้วิธีหักทอนบัญชีสินเชื่อที่กำหนดมูลค่าเป็นเทรดบาทระหว่างจำเลยกับคู่ค้าที่เป็นสมาชิกของโจทก์ โดยไม่มีการชำระด้วยเทรดบาทเป็นเงินสด แต่มีการใช้เงินสดเป็นเงินบาทในการชำระหนี้เมื่อสมาชิกอีกฝ่ายหนึ่งมียอดซื้อและยอดขายสินค้าหรือบริการที่ไม่สมดุลกันเกินระยะเวลาที่กำหนดทำให้มียอดค้างชำระค่าสินค้าหรือบริการแล้วมีการเลิกสัญญากัน อันเป็นรูปแบบการให้สินเชื่อทางการค้าอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถทำได้ทำนองเดียวกับการให้สินเชื่อของผู้ประกอบการร้านค้าต่าง ๆ สัญญาดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 และเทรดบาทดังกล่าวไม่ใช่เงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายในประเทศไทย หรือเงินตราต่างประเทศที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายในประเทศอื่นใดนอกจากประเทศไทย หรือค่าแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศตามความหมายตามนัยมาตรา 3 ของ พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ทั้งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงจากการนำเสนอของจำเลยว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงควบคุม กำกัด หรือห้ามการปฏิบัติกิจการเกี่ยวกับกรณีตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย จึงไม่ถือว่า สัญญาดังกล่าวขัดต่อ พ.ร.บ.ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 อันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะ

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินจำนวน 217,133.16 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ของต้นเงินจำนวนดังกล่าว นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จแก่โจทก์ จำเลยให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาลับเป็นว่า ให้จำเลยชำระเงิน 201,094.19 บาท แก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าว นับแต่วันฟ้องเป็นต้นไป (ฟ้องวันที่ 1 กรกฎาคม 2559) กับให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสองศาลแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความรวม 10,000 บาท เฉพาะค่าขึ้นศาลให้ใช้แทนเท่าที่ชนะคดี ค่าขอของโจทก์นอกจากนี้ให้ยก จำเลยฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่คู่ความมิได้ฎีกาโต้แย้งกันรับฟังยุติเป็นเบื้องต้นว่า เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2546 จำเลยสมัครเป็นสมาชิกในระบบการค้าแลกเปลี่ยนของโจทก์ตกลงยอม

จะปฏิบัติตามเงื่อนไขและกฎระเบียบทางการค้าของโจทก์ โดยจำเลยได้รับสิทธิสามารถสั่งซื้อสินค้าและบริการจากคู่ค้าในกลุ่มสมาชิกได้เท่ากับจำนวนเงินที่จำเลยได้รับอนุมัติจากโจทก์ คำนวณหน่วยการให้บริการในระบบการค้าแลกเปลี่ยนเป็นเทรดบาท (1 เทรดบาท) มีมูลค่าเท่ากับ 1 เทรดบาท) และจำเลยต้องขายสินค้าหรือบริการของจำเลยให้แก่คู่ค้าในกลุ่มสมาชิกในจำนวนมูลค่าที่เท่ากับจำนวนมูลค่าหรือบริการที่จำเลยได้สั่งซื้อสินค้าจากคู่ค้าอื่นในกลุ่มสมาชิกโดยคำนวณหน่วยการให้บริการในระบบสินค้าเป็นเทรดบาทเช่นเดียวกัน โจทก์มีหน้าที่เป็นผู้เก็บบันทึกข้อมูลในการทำธุรกรรมทางการค้าของสมาชิกและเป็นผู้แนะนำแนวทางให้สมาชิกเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า ทั้งโจทก์ยังเป็นผู้ปรับดุลบัญชีวงเงินของสมาชิกในแต่ละรายให้เพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่ากับราคาซื้อขายสินค้าหรือบริการในการทำธุรกรรมกันระหว่างสมาชิกในแต่ละครั้ง จำเลยมีหน้าที่ต้องชำระค่าบริการต่อเนื่องให้แก่โจทก์ เป็นค่าบริการรายเดือน 500 บาท และบัญชีการค้าเดือนละ 500 บาท ค่าบริการธุรกรรมร้อยละ 5 และค่าบริการบัญชีการค้าร้อยละ 1 ในการทำธุรกรรมทุกชนิด ในกรณีที่จำเลยไม่ชำระบัญชีภายใน 20 วัน จำเลยต้องชำระดอกเบี้ยตามจำนวนเงินที่ปรากฏในรายการแจ้งยอดในอัตราร้อยละ 10 ต่อเดือน เป็นระยะเวลาไม่เกิน 4 เดือน และจำเลยต้องเป็นผู้ชำระค่าภาษีมูลค่าเพิ่ม การซื้อขายแลกเปลี่ยนสมาชิกทุกคนจะต้องมีบัตรสมาชิกเพื่อแสดงว่าเป็นสมาชิกของโจทก์และใช้ในการทำธุรกรรม หากสมาชิกรายใดประสงค์จะซื้อสินค้าจากสมาชิกรายอื่นต้องแสดงบัตรสมาชิกก่อน หลังจากนั้นสมาชิกที่จะขายสินค้าจะแจ้งมาทางโจทก์เพื่อตรวจสอบสถานะของสมาชิกที่จะซื้อว่าเป็นสมาชิกของโจทก์หรือไม่และสมาชิกรายนั้นสามารถซื้อสินค้าได้วงเงินเท่าใด เมื่อโจทก์ยืนยันข้อมูลแล้วสมาชิกผู้ขายจึงจะขายสินค้าหรือบริการให้แก่สมาชิกผู้ค้าได้ โจทก์จะเป็นผู้บันทึกข้อมูลการซื้อขายดังกล่าวในระบบคอมพิวเตอร์หลังจากจำเลยสมัครเป็นสมาชิกในระบบการค้าของโจทก์แล้ว จำเลยได้ใช้วงเงินที่โจทก์อนุมัติทำการซื้อขายสินค้าหรือบริการเรื่อยมาจนกระทั่งเดือนกุมภาพันธ์ 2552 รายการเดินบัญชีของจำเลยเป็นตัวเลขติดลบ โดยมีเพียงรายการซื้อฝ่ายเดียว ไม่มีรายการขายสินค้าหรือบริการให้แก่สมาชิกในกลุ่มของโจทก์ จากนั้นโจทก์และจำเลยต่างแสดงเจตนาเลิกสัญญาต่อกัน สัญญาระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงเลิกกัน โดยจำเลยมียอดหนี้ค้างชำระตามรายการเดินบัญชี ในเดือนพฤษภาคม 2554 จำนวน 201,094.19 บาท ส่วนค่าธรรมเนียมการดำเนินการในอัตราร้อยละ 1 ของมูลค่าการทำธุรกรรม 2,010.94 บาท ภาษีมูลค่าเพิ่ม 140.77 บาท ค่าธรรมเนียมเงินในธุรกรรมระบบการค้าแลกเปลี่ยนรายเดือน 2,052.87 บาท ค่าธรรมเนียมการดำเนินการในการทำธุรกรรมระบบการค้าแลกเปลี่ยน 11,060.18 บาท และค่าภาษีมูลค่าเพิ่ม 774.21 บาท ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า เป็นฟ้องที่เคลือบคลุม ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 และให้ยกคำขอดังกล่าว ในส่วนดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ของต้นเงินที่ต้องชำระนับแต่วันฟ้อง ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า โจทก์กับจำเลยไม่มีข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยอัตราดังกล่าวไว้ในสัญญา โจทก์จึงขอให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในอัตราดังกล่าวไม่ได้ คงเรียกได้เพียงดอกเบี้ยผิดนัดในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี โจทก์และจำเลยไม่ได้อุทธรณ์ในเรื่องนี้ และประเด็นว่าฟ้องโจทก์ขาดอายุความหรือไม่ ศาลฎีกาไม่อนุญาตให้โจทก์ฎีกา จึงเป็นอันยุติไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คดีนี้มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของจำเลย ว่า สัญญาการเป็นสมาชิกระบบการค้าแลกเปลี่ยนที่กำหนดเทรดบาทเพื่อใช้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 หรือขัดต่อพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 อันทำให้สัญญาดตกเป็นโมฆะหรือไม่ เห็นว่า ธุรกิจตามสัญญาการเป็นสมาชิกระบบ

การค้าแลกเปลี่ยนที่กำหนดเทรดบาทเพื่อใช้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการดังกล่าว เป็นการให้สินเชื่อแก่จำเลยซึ่งเป็นสมาชิกของโจทก์เพื่อซื้อสินค้าหรือบริการในระหว่างสมาชิกด้วยกัน โดยจำเลยตกลงให้โจทก์ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการซื้อขายสินค้าหรือบริการ กำหนดวงเงินการซื้อขายหรือให้บริการ ควบคุมและจัดทำบัญชีการซื้อขายและการบริการระหว่างจำเลยกับกลุ่มสมาชิกของโจทก์ โดยมีหน่วยที่ใช้วัดมูลค่าของสินค้าหรือการบริการที่โจทก์กำหนดขึ้นที่เรียกว่าเทรดบาทมาเป็นตัวกำหนดวงเงินที่จำเลยมีสิทธิซื้อขายสินค้าและการบริการได้ในระหว่างสมาชิก รวมถึงการกำหนดมูลค่าของสินค้าหรือการบริการที่มีการซื้อหรือการให้บริการกัน ตลอดจนค่าตอบแทนเป็นค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่โจทก์เรียกเก็บจากจำเลย โดยใช้วิธีหักทอนบัญชีสินเชื่อที่กำหนดมูลค่าเป็นเทรดบาทระหว่างจำเลยกับคู่ค้าที่เป็นสมาชิกของโจทก์โดยไม่มีการชำระด้วยเทรดบาทเป็นเงินสด แต่มีการใช้เงินสดเป็นเงินบาทในการชำระหนี้เมื่อสมาชิกอีกฝ่ายหนึ่งมียอดซื้อและยอดขายสินค้าหรือบริการที่ไม่สมดุลกันเกินระยะเวลาที่กำหนดทำให้มียอดค้างชำระค่าสินค้าหรือบริการแล้วมีการเลิกสัญญากัน อันเป็นรูปแบบการให้สินเชื่อทางการค้าอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งสามารถทำได้ทำนองเดียวกับการให้สินเชื่อของผู้ประกอบการร้านค้าต่าง ๆ สัญญาดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 และเทรดบาทดังกล่าวไม่ใช่เงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายในประเทศไทยหรือเงินตราต่างประเทศที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายในประเทศอื่นใดนอกจากประเทศไทย หรือค่าแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ตามความหมายตามนัยมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 ทั้งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงจากการนำสืบของจำเลยว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงควบคุม จำกัด หรือห้ามการปฏิบัติการเกี่ยวกับกรณีตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวด้วย จึงไม่ถือว่า สัญญาดังกล่าวขัดต่อพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ.2485 อันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆะ ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษามานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของจำเลยฟังไม่ขึ้น พิพากษายืนให้จำเลยใช้ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาแทนโจทก์ โดยกำหนดค่าทนายความ 10,000 บาท

องค์คณะ

สราวุธ ศิริภาณุรักษ์ · วัฒนา วิทยกุล · สุรพล เอี่ยมอธิคม

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/1149/2563>